

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการไตรสิกขาเรื่อง องค์ประกอบศิลปะ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลปะ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลปะ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขากับแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขากับแบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขากับแบบปกติ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลปะ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลปะ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาส่งกว่าแบบปกติ
3. คุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาส่งกว่าแบบปกติ
4. เจตคติต่อการเรียนศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาส่งกว่าแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสามชุกรัตนโกการาม อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7 ห้อง 193 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสามชุกรัตนโกศาราม โดยใช้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และ กลุ่มควบคุม 1 ห้อง ห้องละ 35 คน รวม 70 คน มีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ทำการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากจากนักเรียนทั้ง 7 ห้อง ได้ 2 ห้องเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.2 จากนั้นสุ่มวิธีสอนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้กับห้องเรียน โดยกลุ่มทดลองได้แก่วิธีสอนแบบบูรณาการไตรสิกขาได้ห้อง 6/1 จำนวน 35 คน กลุ่มควบคุมได้แก่วิธีสอนแบบปกติ ได้ห้อง 6/2 จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)
5. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนศิลปะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (pretest-posttest control group design) มีลำดับขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. เตรียมความพร้อมของนักเรียนกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการไตรสิกขาและกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบปกติ เพื่อให้มีความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้

2. ทดสอบก่อนเรียนเรื่อง องค์ประกอบศิลป์ คุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และวัดเจตคติต่อการเรียนศิลปะ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการไตรสิกขา กับแบบปกติ และเพื่อเก็บคะแนนเปรียบเทียบกับคะแนนหลังเรียน

3. ดำเนินการทดลองสอนโดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการไตรสิกขา และแบบปกติ เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ใช้เวลาสอน 10 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 60 นาที เริ่มดำเนินการวันที่

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ให้นักเรียนทดสอบหลังเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ คุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และวัดเจตคติต่อการเรียนศิลปะ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียน แล้วนำผลไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ คำนวณหาค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์ตามสมมติฐาน และใช้ค่าสถิติดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ด้วยสถิติทดสอบที่ t-test (dependent samples)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขา กับแบบปกติด้วยสถิติทดสอบที่ t-test (independent samples)

3. เปรียบเทียบคุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขา กับแบบปกติ ด้วยสถิติทดสอบที่ t-test (independent samples)

4. เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขา กับแบบปกติ ด้วยสถิติทดสอบที่ t-test (independent samples)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เจตคติต่อการเรียนศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการไตรสิกขา เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา(ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดคุณธรรมด้านไตรสิกขา ควบคู่ไปกับความรู้ด้านองค์ประกอบศิลป์ ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขาที่สมบูรณ์ ครูและนักเรียนต่างตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนในขณะที่จัดการเรียนรู้ จึงเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อคุณธรรมของนักเรียนในด้านศีล อันส่งผลให้สภาพจิตสุขสงบมั่นคงเกิดสมาธิ ปัญญาจึงเจริญขึ้นตามลำดับ ด้วยคุณภาพจิตที่สมบูรณ์นี้จึงช่วยให้การเรียนรู้เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ของนักเรียนเป็นไปอย่างง่ายดายสนุกสนานเกิดความสุขในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ของนักเรียน หลังเรียนจึงสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังที่ รังสรรค์ นกสกุล (2543, หน้า 41) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถพัฒนาจริยธรรม วินัย ค่านิยมอันพึงประสงค์ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยพัฒนาการแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การละคร นักเรียนมีอิสระในการเลือกสิ่งที่เขาต้องการ ได้ร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพันธ์ พากย์สุชี (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยผลการสอน ทศนศิลป์โดยบูรณาการการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งระวี ดิษฐเจริญ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยการสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการเล่นิทานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนโสตศึกษา ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการสอนโดยการสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการเล่นิทานอยู่ในระดับมากสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ 43101 ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ด้วยการนำภาพที่สวยงามมาสนทนาสร้างความสนใจปัญหาของนักเรียน แล้วจึงนำภาพที่มีรูปแบบเนื้อหาสื่อถึงคุณธรรมด้านไตรสิกขา และมีความงดงามขั้นเยี่ยมตามหลักองค์ประกอบศิลป์ มาให้นักเรียนเรียนรู้ ปฏิบัติ

กิจกรรม แก้ปัญหาด้วยการสอดแทรกคุณธรรมด้านไตรสิกขา แล้วให้นักเรียนสรุปโดยเน้น
 บูรณาการไตรสิกขา การประเมินผลจะประเมินตลอดเวลาในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม จากเหตุผล
 ดังกล่าวแล้ว จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขา
 สูงกว่าที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการ
 สอนแบบบูรณาการตามแนวคิด ลาดิซาเบล (Lardizabal) ดังนี้ 1) ขั้นนำ เป็นขั้นที่ครูเจ้า
 ความสนใจให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาที่นักเรียนประสบอยู่ 2) ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นที่
 นักเรียนวางแผน พิจารณาตั้งจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหา และตกลงใจเลือกดำเนินการหรือ
 เก็บรวบรวมข้อมูล ครูช่วยให้คำแนะนำการทำกิจกรรม 3) ขั้นกิจกรรมสรุปในขั้นนี้ครูเน้นที่
 การบูรณาการของหน่วย นักเรียนสรุปกิจกรรมโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา 4) ขั้นการ
 ประเมินผล เป็นกระบวนการต่อเนื่องในทุกๆระยะของการเรียนการสอน ไม่ได้หมายถึง การ
 วัดผลขั้นสุดท้ายเท่านั้น ซึ่งจะเป็นการตรวจสอบและเป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม
 ของตนเองและกลุ่มได้ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ รวีวรรณ แสนเมืองชิน (2549,
 บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับ
 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบบูรณาการแบบสอดแทรก (infusion) ในกลุ่มสาระ
 การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลการทดสอบทักษะการคิดพื้นฐาน
 หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก
 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ
 ทูร์พิน (Turpin, 2001, abstract) ที่ได้ศึกษาผลการใช้หลักสูตรแบบบูรณาการในวิชา
 วิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทาง
 วิทยาศาสตร์และทัศนคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเกรด 6 และ เกรด โดยมีการ
 ทดสอบก่อนเรียนในต้นปีการศึกษา และทดสอบหลังเรียนเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาทั้งกลุ่ม
 ทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะ
 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ส่วนทัศนคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียนแตกต่าง
 กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

3. คุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้
 อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา ซึ่งเป็นการหลอมรวมกระบวนการ
 เรียนการสอน เนื้อหา กิจกรรม ระหว่างศิลปะกับไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) โดยจัดทำเป็น
 หน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก นักเรียนเกิดการเรียนรู้คุณธรรมด้านไตรสิกขาจาก
 ภาพวาดเรื่องพุทธประวัติและชาดกในรูปแบบเล่าเรื่องด้วยภาพที่สวยงามชวนติดตาม

สนุกสนานเกิดคตินิยมที่ประทับใจชวนให้อยากปฏิบัติตาม จึงเกิดฉันทะในการฝึกตนเองตามกิจกรรม แบบฝึก ในแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา ที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว เมื่อนักเรียนได้ประพฤตปฏิบัติตนย่อมเกิดคุณธรรมด้านไตรสิกขา(ศีล สมาธิ ปัญญา) ขึ้น ดังที่พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2533, หน้า 6, 70) กล่าวว่า การนำพระพุทธศาสนามาใช้ในการสอนจริยศึกษาเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกลมกลืนกับรากฐานทางวัฒนธรรม และพื้นฐานทางจิตใจของคนไทย เป็นจริยธรรมที่กลมกลืนบนพื้นฐานที่ต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์และครูต้องสอนจริยธรรมกลมกลืนเข้ากับทุกวิชา เป็นผู้นำในการสอนแบบให้รู้จักคิดหรือคิดเป็นชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการด้วยการสอนจริยธรรมแบบนำเสนอข้อมูลสู่การคิดพิจารณาและการที่จะนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิเศษณ์ ชินวงศ์ (2544, หน้า 28) กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการช่วยเชื่อมโยงความคิดรวบยอดที่เรียนในวิชาหนึ่ง มาช่วยให้เกิดความเข้าใจในอีกวิชาหนึ่งได้และช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สාරวย วรเดชะคงคา (2534, บทคัดย่อ) สมใจ เกียรติพินิจกุล (2535, บทคัดย่อ) เอมอร กฤษณะรังสรรค์ (2537, บทคัดย่อ) และสุรพงษ์ ชูเดช (2542, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาผลการฝึกอบรมและการพัฒนาจิตตามหลักไตรสิกขา ทั้งในส่วนของนักเรียนและนักศึกษา พบว่าผลการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาทำให้นักเรียน นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนอบรมและสูงกว่านักเรียน นักศึกษาที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไล ทองแผ่(2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการสอดแทรกคุณธรรมในรายวิชาหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (1042104) ที่มีต่อศักยภาพตามแนวพุทธของนักศึกษาโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพตามแนวพุทธของนักศึกษาที่เกิดขึ้นจากการสอดแทรกคุณธรรมในรายวิชาหลักการวัดและประเมินผลแนวพุทธของนักศึกษาหลังการสอดแทรกคุณธรรมในรายวิชาหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (1042104) สูงกว่าก่อนสอดแทรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจดคติต่อการเรียนรายวิชาหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (1042104) สูงกว่าเกณฑ์ระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เจดคติต่อการเรียนศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามขั้นตอนที่เหมาะสม โดยสอดแทรกคุณธรรมด้านไตรสิกขาในรูปแบบของภาพวาดจากจิตรกรรมฝาผนัง ทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินกับการฟังเรื่องจากชาดก และเห็นภาพที่สวยงามจากจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งใช้อธิบายเรื่ององค์ประกอบศิลปะไปด้วย จึงส่งผลให้นักเรียนที่มีเจดคติที่ดีต่อการเรียนศิลปะและได้รับความสำเร็จจากการ

เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุชา จันทร์เอม (2539, หน้า 90-91) ที่กล่าวว่าเจตคติ มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กมาก โดยอาจช่วยให้เด็กได้รับความสำเร็จจากการเรียน หากเด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน หรือในทางตรงกันข้ามอาจทำให้การเรียนของเด็ก ล้มเหลวหรือเกิดความท้อแท้ในการเรียนได้หากเด็กมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ ด้านลักษณะโยธิน (2535, บทคัดย่อ) ที่ได้เปรียบเทียบผล การเรียนศิลปะ และทัศนคติต่อการปั้นรูป ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดย กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนตามคู่มือครู พบว่าหลังการเรียนปั้นรูปโดยวิธี กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนมีทัศนคติต่อการปั้นรูปสูงกว่าวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสาชล กองปัญญา (2548, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการเปรียบเทียบ เรื่อง องค์ประกอบ ทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์และการเรียนปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากและมี ความพึงพอใจรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากถึงดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉชาชัย สุจริตจันทร์ (2549, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรี เรื่อง การอ่านโน้ตสากลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามวิธีสอนของโคคาย กับวิธีสอนปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยวิธีสอนของโคคาย มีเจตคติต่อการเรียน วิชาดนตรีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีผลตรงกับงานวิจัยของวิสุทธิ์ ลาค่าสาย (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง ทัศนธาตุ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนกับ การเรียนปกติ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน มีความพึงพอใจด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจด้านภาพ เสียงและการใช้ ภาษาด้านการจัดการในบทเรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะ

การนำวิธีสอนแบบบูรณาการไตรสิกขาไปใช้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ครูต้องเตรียมความพร้อมเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบทเรียนก่อน โดยศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมใบความรู้ ใบงาน พร้อมศึกษาข้อมูลล่วงหน้า เพื่อให้ คำแนะนำนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม รวมถึงการจัดโต๊ะเรียนในห้องเรียนด้วย จะช่วยให้การ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

1.2 ขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่เข้าใจตลอดเวลา การเรียนการสอนอาจไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด อาจต้องใช้เวลาแนะนำ อธิบายยกตัวอย่างเพิ่มเติม และวาดภาพให้ดู ครูควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม อาจต้องใช้เวลาในห้องเรียนในการแก้ปัญหาให้คำแนะนำนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.3 ครูต้องมีความรู้ในเรื่ององค์ประกอบศิลป์ และเรื่องไตรสิกขาเป็นอย่างดี จึงจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ควรจัดเตรียมภาพจิตรกรรมและซาดกสำรองไว้ เพื่อใช้อธิบายเพิ่มเติมในกรณีที่นักเรียนสงสัยยังไม่เข้าใจ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขาสำหรับวิชาศิลปะในระดับอื่นๆ และรายวิชาอื่นๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนแบบบูรณาการไตรสิกขากับการเรียนแบบอื่นๆ

2.3 ควรมีการวิจัยผลกระทบเรื่องอื่นๆ ในพระพุทธศาสนามาพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการต่อไป

2.4 ควรมีการวิจัยเรื่องนี้ซ้ำ โดยทดลองกับนักเรียนที่เรียนสายศิลป์ หรือนักเรียนที่เรียนด้านศิลปะโดยตรง แล้วเพิ่มตัวแปรเรื่องความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เข้าไปด้วย

2.5 ควรมีการวิจัยเรื่องนี้ซ้ำอีกครั้งให้ลึกลงไปอีก โดยศึกษาคุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในลักษณะการสังเกตพฤติกรรม ของนักเรียนว่าสามารถนำศีล สมาธิ ปัญญา ไปใช้ในชีวิตรจริงได้เพียงใด และมีการติดตามพฤติกรรมเป็นระยะๆ เพื่อดูว่ามีความคงทนของพฤติกรรมเพียงใด